

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (ชวนพิศ บัวอินทร์, 2557 : 1)

การศึกษาคือรากแก้วของสังคม เพราะไม่ว่าจะเป็นด้านใดของชาติ สังคม หรือประชาชน ความยั่งยืน ความสำเร็จ ความรุ่งเรืองทุก ๆ ด้านจะมาจากพื้นฐานการศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในการที่จะสร้างประชาชนให้อยู่ดี กินดี มีสุข สร้างสังคมให้เจริญขึ้น มีสังคมที่เป็นธรรมาธิปไตยมากขึ้น ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบทางความคิด การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพื่อมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายที่มีพื้นฐานมาจากการศึกษาสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ด้านสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 บัญญัติว่า รัฐต้องให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุน เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนการศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

การประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ได้เห็นชอบข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยสาระสำคัญได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่าคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีเป้าหมายการศึกษาว่าภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ ด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคุณภาพได้เป็นอย่างดี ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้านการเพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วยกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดย พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่ทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว สถานศึกษาหลายแห่งได้ให้ความสำคัญและยึดถือนโยบายของรัฐในด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษากันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีทิศทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม คุณภาพการจัดการศึกษาของไทยยังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านมาตรฐานการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพครูและมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่ยังมีผลการประเมินคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือการมีระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ ขอบข่าย บทบาทและคู่มือ เป็นแนวทางการดำเนินงานและร่วมพัฒนาการศึกษา ปรับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องปรับบทบาทและกระบวนการทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม กระจายอำนาจสู่ชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมคิดร่วมทำ

และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 - 51 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันภายในและระบบการประกันภายนอก ให้องค์กรต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อรับการประเมิน และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะมีประสิทธิผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเอาใจใส่ต่อการบริหารงาน ด้านการประเมินผลภายใน การกำกับติดตาม จึงจะทำให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังเป็นที่กังวล เกิดความสับสนและไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติ จากรายงานผลการวิจัยของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า สถานศึกษา ยังไม่เห็นความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายใน การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในจึงขาดประสิทธิภาพส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ 1) การประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งดำเนินการได้โดยสถานศึกษาเองหรือการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการกิจกรรมงานเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน เพื่อการรวบรวมสารสนเทศ และผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องนอกจากจะแสดงว่าสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด อย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปีและการประเมินคุณภาพ

ภายนอกอีกด้วย และ 3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะสมกับสภาพของชุมชนได้ มาตรฐานจะเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนและร่วมบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีส่วนร่วมและการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตท้องที่ 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกีรีรัฐนิคม อำเภอไชยา อำเภอกาบัง อำเภอท่าชนะ อำเภอบ้านตาขุน อำเภอพนม อำเภอพุนพิน และอำเภอวิภาวดี มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 191 โรงเรียน และมีสถานศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา จำนวน 19 เครือข่าย และร่วมภารกิจตามนโยบายของรัฐบาล ได้แก่ ภารกิจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบายปฏิรูปการศึกษา การประกันโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินมาตรฐานตามมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และเตรียมการเพื่อสร้างความเข้าใจและรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก โดยการวิเคราะห์รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทุกโรงเรียน เพื่อทราบจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องพัฒนา จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยใช้เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตปฏิบัติการเป็นฐานในการพัฒนา นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ผลจากการดำเนินงานปรากฏว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการประเมินคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมีผลการประเมินระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับเยี่ยม จำนวน 81 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 41.97 ระดับดีมาก จำนวน 87 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.08 ระดับดี จำนวน 22 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 11.40 ระดับพอใช้ จำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ไม่มีระดับปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2557) ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าการผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 นั้นมีคุณภาพยังไม่เป็นที่น่าพอใจเป็นการแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการประกันคุณภาพภายในในระดับโรงเรียนยังมีการดำเนินการไม่เป็นระบบและมีคุณภาพที่ยังต้องได้รับการปฏิบัติและพัฒนาให้ดีขึ้น

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ ทั้งที่เพื่อสร้าง

ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบและความผู้พันทันที่จะมุ่งมั่นร่วมมือร่วมใจการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งได้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มาตรา 24 (6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา และมาตรา 58 (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549 : 11 - 46)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยให้มีการบริหารจัดการปฏิบัติงานที่เน้นคุณภาพ ซึ่งต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีระบบการประเมินผลภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเป็นการสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด จากนั้นจึงทำรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและต้องได้รับการประเมินภายนอกเพื่อบ่งชี้จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าวจึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ อายุ ภูมิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางและข้อมูลแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริม ดำเนินการเกี่ยวกับการประคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 และผล การศึกษาครั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 191 คน ถือว่าโรงเรียน 1 โรงเรียนใช้ครู 1 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยถือว่าโรงเรียน 1 โรงเรียนใช้ครู 1 คน กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสัตยัตนรากร, 2550 : 562) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 คน และดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบ่งตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนที่สังกัด

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น สภาพทั่วไป ประกอบด้วย

- 2.1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง
- 2.1.2 อายุ ได้แก่ ต่ำกว่า 30 ปี 31- 45 ปี และ 46 ปีขึ้นไป
- 2.1.3 วุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- 2.1.4 ประสบการณ์ทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี 5 -10 ปี และ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
- 2.1.5 ขนาดโรงเรียนที่สังกัด ได้แก่ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน) และ ขนาดกลางขึ้นไป (มีนักเรียนตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

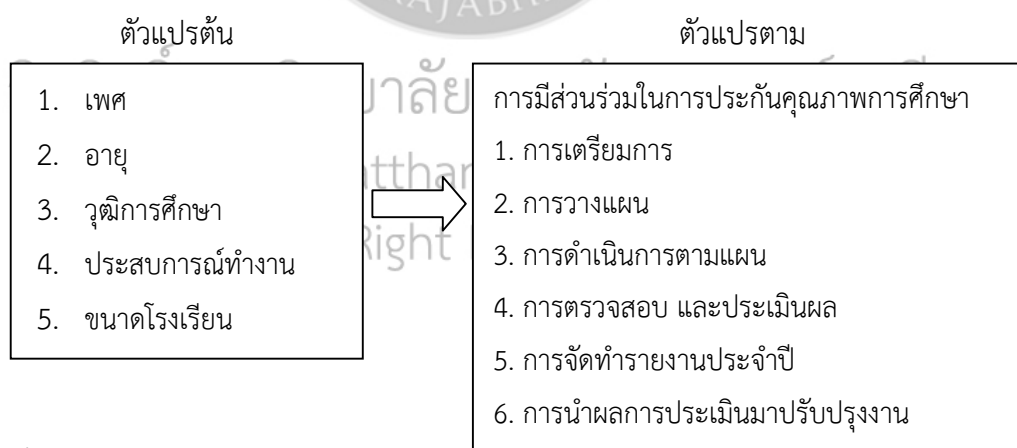
3. เนื้อหา

การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 3.1 การเตรียมการ
- 3.2 การวางแผน
- 3.3 การดำเนินการตามแผน
- 3.4 การตรวจสอบ และประเมินผล
- 3.5 การจัดทำรายงานประจำปี
- 3.6 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรตามแนวคิดของ นาทยา พลับเกลี้ยง (2552) แจ่มนภา สะไบบาง (2552) พรพิมล สุขะวัณกุล (2553) จิรภา เพชรสงคราม (2554) อัญชลี อินทกาโมทย์ (2554) สถาพร ถาวรอธิวาสน์ (2554) ธัญพร ก้อยชูสกุล (2554) ประภาศ ปานเจียง (2555) กนิษฐา สนเผือก (2556) ชวนพิศ บัวอินทร์ (2557) ซึ่งได้จัดขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็น 6 ด้าน แสดงได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียนที่สังกัดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปรวมออกมาเป็นนิยามศัพท์ ดังต่อไปนี้

1. **การประกันคุณภาพการศึกษา** หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติการหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพจนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

2. **การประกันคุณภาพภายใน** หมายถึง การตรวจสอบ การควบคุม การติดตาม ประเมินผลคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันการศึกษานั้นทั้งหมด หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษานั้น ผลจากการตรวจสอบคุณภาพภายใน คือ มีการวางระบบงานที่มีระบบและกลไกที่ชัดเจน มีการดำเนินงานรวมทั้งมีการพัฒนาฐานข้อมูลในด้านต่าง ๆ

3. **การมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. **การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน** หมายถึง กระบวนการการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการและการดำเนินกิจกรรม ตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ว่าการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดไว้ 6 ด้านตอน ประกอบด้วย

4.1 **การเตรียมการ** หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมของครูในโรงเรียนล่วงหน้า ซึ่งเป็นการจัดหา จัดทำสิ่งต่าง ๆ ให้เรียบร้อย ก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ เช่นเอกสาร หลักฐาน ต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับตัวนักเรียน และเตรียมตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะได้รับมอบหมายในการประกันคุณภาพของโรงเรียน

4.2 **การวางแผน** หมายถึง กระบวนการให้ครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานข้อมูลของโรงเรียนที่ประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรม เช่นร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดจัดลำดับความสำคัญ กำหนดเป้าหมาย โครงการต่าง ๆ เป็นต้นอีกทั้งทั้งมีส่วนร่วมการกำหนดวิธีการดำเนินงาน

4.3 การดำเนินการตามแผน หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิบัติตามแผนจะเป็นการลงมือปฏิบัติตามโครงการที่มีการมอบหมายงาน การจัดสรรทรัพยากร การประสานงาน การควบคุม การปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายโดยที่กำหนด หรือกล่าวได้ว่าการดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้นโยบาย บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นการนำโครงการ/กิจกรรม ที่ได้กำหนดไว้ในแผน ไปดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยต้องกำหนดองค์กรหรือบุคคลที่รับผิดชอบ และวิธีการดำเนินการชัดเจน

4.4 การตรวจสอบ และประเมินผล หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรวบรวมข้อมูลและผลการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของครูในโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบนี้มาพิจารณาเปรียบเทียบว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดใช้หรือไม่เพียงใด และหาสาเหตุตลอดจนแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และประสิทธิภาพของโรงเรียน

4.5 การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษาว่าบรรลุความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

4.6 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน หมายถึง กระบวนการให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และนำผลการประเมินมาจัดระบบสารสนเทศ โดยครูภายในโรงเรียน หรือผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนด หรือมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

5. **ประสบการณ์ทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

6. **ขนาดโรงเรียนที่สังกัด** หมายถึง ขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงานอยู่โดยใช้นักเรียนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน) และขนาดกลาง ขึ้นไป (มีนักเรียนตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป)

7. **ครู** หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการและปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2